

Hošek, Radislav

[Homéros. Homérské hymny; Válka žab a myší. Z řeckých originálů Homeri opera, tomus 5. a Batrachomyomachia přeložil a opatřil poznámkami Otakar Smrčka. Předmluvu napsala Růžena Dostálová-Jenišťová]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1960, vol. 9, iss. E5, pp. 142-143

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109806>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

(vl. Branchovcích). — str. 183: *Milet ovládal Propontis*, správně *Propontidu*. — str. 187: *Charaxos, bratr Sappho, jenž dovážel víno do Naukratie*, správně: ... *Sappho*... — str. 206: *v Sifnu*, správně *na Sifnu* (ostrov!). — *zmocnili se Nisaiia*, správně: *Nisaiie*. — str. 214: správně *Hippiu* (místo *Hippia*). — str. 216: správně *Isagory* (místo *Isagora*). — str. 272: v prvním řádku chybí údaj, že jde o *Leninovy Filosofické sešity*. — str. 299: špatný letopočet, místo 450 čti 431. — str. 303: *vědomí je společenským obrazem vnějšího světa čti odrazem*.

V knize nejsou citovány překlady, odkud byly ukázky převzaty. Na str. 13 redakce sice slibuje, že užívá moderních překladů českých, avšak svůj slib bohužel nesplnila; že na úkor úrovně knihy, je nabíledni.

Thomsonova kniha vznikla v pracovně znalého a hloubavého badatele. Přináší nejen nový přístup k rozbírané látce, ale i celou řadu vyřešení velkých i drobnějších problémů. Za pojmy, které byly až dosud ve vědě popisovány a rozebírány mnohdy izolovaně, T. odhaluje skutečný život a v něm vymezuje zkoumaným pojmům jejich místo. Že přitom nedošel vždy k přijatelnému závěru, to je už vlastní každému bádání, zvláště kráčí-li novými cestami. Kniha si zaslouží plně pozornosti. Její věnování M. Glezovi, hrdinovi řeckého odboje, zůstává aktuálním podnes.

Radislav Hošek

Homérské hymny. Válka žab a myši. Z řeckých originálů přeložil a opatřil poznámkami *Otakar Smrčka*. Předmluvu napsala *Růžena Dostálová-Jenišťová*. Vydalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, n. p., Praha 1959. Světová četba sv. 199. Str. 159, cena 7,40 Kčs.

Edice světová četba byla opět obohacena o vhodné překlady z antického jazyka. Zařazení Homérských hymnů a Války žab a myši mezi ukázky světové četby je docela šťastné. Vždyť homérské hymny dávají nahlédnout do kultovní poezie starořecké, ve starověku neobyčejně bohaté, Válka žab a myši je zase jedinou souvislou ukázkou poezie parodické.

Překlady těchto básní nečteme v češtině poprvé. Ovšem jediný překlad Hymnů od H. Mejsnara (Tábor 1881) je pro dnešního čtenáře už jen kuriozitou, která může nanejvýš ukázat to, z jakých nížin se povznesly české překlady z antických autorů do dnešních výšin. Také překlady Války žab a myši (Mejsnar, Škoda, Rašín) jsou už dávno rozebrány a dnešnímu pojetí překladu antických památek nevyhovují. Proto je třeba uvítat záslužný překlad Smrčkův, doplněný jeho podrobnými poznámkami.

Překlad Smrčkův se čte dobře; homérská epiteta Smrčka většinou tlumočí opisem: *Nemylný střelce* (= *ἐκατηβόλ' Ἀπολλων* II 44), *Jistého střelce* (= *ἐκρηβόλον Ἀπόλλωνα* I 177), *Ióni s dlouhými rouchy* (= *ἐλευχίτωνες Ἴάονες* I 147), aj. Vtipně jsou přeložena i vlastní jména žab a myši, parodující jména homérského eposu. Srv. např. v 19/20: *Báhnomil stal se mým otcem, když s Vodoslavou tam kdysi...* = *Καί με πατήρ Πηλεύς ποτ' ἐγέλματο, Ὑδρομεδοῦση|μυχθεῖς...*

Předmluva R. Dostálové-Jenišťové vhodně uvádí do překládů rozbořem literární tradice těchto básní a uvádí jejich obsah a základní problematiku. K jejím výkladům připojujeme několik drobnějších poznámek: Na str. 8 při zmínce o šlechtických sídlech bylo třeba se zmínit aspoň stručně o charakteru homérské společnosti, neboť jinak „šlechtická sídla“ příliš upomínají na Wilamowitzovo pojetí této epochy. K datování některých hymnů: Hymnus na Area (str. 9) je datován už do IV. stol. Dnes se zpravidla datuje až do doby hellenistické (srv. A. Lesky, GdGrL 80, Bern 1957—1958); naopak Hymnus na Démétru (str. 12) datují téměř shodně: Lesky do konce 7. stol., Dostálová na začátek 6. stol. Na str. 12 je uvedeno, že o autorovi II. Hymnu na Apollona nemůžeme nic povědět. Snad bylo vhodné upozornit, že starověká tradice nespávně připisovala jeho autorství

hlavě rapsodské školy Kynaithovi, který v letech 504/1, tj. o 69 olympiádě vystupoval jako rapsod na Sicílii (Srv. Schol. Pin. Nem. 2, 1). Na str. 15 postrádáme zmínku o sociální tendenci Margita, hlupáka z bohatých (!) rodičů, jak na ni upozorňují Sinko (LGr I 189) i Lesky (str. 84). Při rozboru Války žab a myši uvádí Dostálová po rozboru básně stručný přehled starověké i středověké tradice tohoto díla. Zde mohlo být upozorněno na to, že nové papyrologické nálezy (Ox. Pap. 22, 1954, nr. 2309) obohatily naše vědomosti sice ne o znalost obsahu básně, ale o lepší poznání její stavby. Je to libovolné střídání několika hexametřů a několika iambů. Jde tedy o dílo starší nežli je Archilochos (srv. W. Peek, *Neue Bruchstücke frühgr. Dichtung*, Wiss. Zeitschr. Univ. Halle V, 1955—1956, 190). Do závěru předmluvy bylo i ústrojnější přenést z poznámek výklad Smrčkův o českých překladech. Na počátku poznámek uvádí Smrčka hlavní literaturu. Zde je třeba doplnit údaj o vydání Allen-Sikesové tím, že je známo druhé vydání, které pořídili *Allen-Sikes-Halliday* (Oxford 1936).

Úsilí překladatele i autorky předmluvy nebylo marné. Vytvořilo knížku, která čtenáři přinese mnohé potěšení.

Radislav Hošek

Katherine Lever, The Art of Greek Comedy. Methuen & Co., London 1956, str. 212, 21 s.

V osmi kapitolách vykreslila K. Leverová historický vývoj řecké komedie od nejstarších dob až do nové komedie. Název knihy vymezuje sice její obsah, avšak autorka se právem nemezila pouze na formální stránku tohoto žánru, nýbrž jej zasazuje do širokého rámce. Přihlíží k vývoji politickému, hospodářskému, k sociálním podmínkám a k myšlenkovým proudům. Tento její postup je jistě chválný, neboť takto se jí podařilo čtenáři podat obraz řecké komedie nikoliv jednostranný.

Postup Leverové nalezne u odborníka pochopení zvláště proto, že autorka — sama nadšená obdivovatelka řecké komedie a řecké literatury vůbec — zaměřila svou knihu především pro čtenáře neodborníky. Těm by jistě byly málo platné rozborů her, aniž by znali jejich obsah, příp. i dobové zařazení a předchozí vývoj. S ohledem na čtenáře jsou v knize uváděny všechny doklady v překladech, tam kde bylo zapotřebí řeckého výrazu, je tento uváděn latinkou. Tím se ovšem stalo, že ne vždy může autorka plně přiblížit originál čtenáři, a to přes veškeru její snahu (srv. překlad Jezdců 551—564 na str. 137). Zvláště je tomu tak při slovních hříčkách anebo dobových narážkách.

Autorka počítá s tím, že se čtenář nadchne pro bližší seznámení s problematikou komedie, a proto za každou kapitolou uvádí přehled dosavadního bádání. Uvedená literatura je však většinou jen anglosaská. Má však význam i pro odborníka, neboť autorka často cituje obsáhlé pasáže anebo shrnuje myšlenky, a tím usnadňuje i odborníkovi jeho práci. Zvláště často přihlíží autorka k archeologickému materiálu, kterým tak vhodně doplňuje své výklady.

Zatím co první tři kapitoly jsou přehledem historického vývoje komedie — někdy až příliš rozsáhlým — je jádro knihy v kapitolách o Aristofanovi. Jemu věnuje plně tři kapitoly, a to plným právem. Poněkud nekriticky soudí, že Aristofanes chtěl zajistit štěstí všech (str. 96), a vidí v něm — mezi jiným — náboženského očištovatele města (podle Vos 1043 až 1091). Tento náboženský vztah Aristofanův autorka hodně nadnáší. Tak vidí v básníkovi hlasatele míru v duchu dionysovského náboženství (96) a v básníkovi samém obdivovatele Apollona, Athény a Dionysa.

Dramatickému umění Aristofanovu jsou věnovány pátá a šestá kapitola. Autorka rozeznává tři cesty Aristofanovy tvorby: 1. výklad, 2. alegorii, 3. realistický příklad. Pro každou z nich uvádí řadu dokladů. Zvláště se zabývá alegorií a vyslovuje názor, že literární typy jsou „alegorické, protože spíše představují třídy (zde bychom raději užíli slova vrstvy) nežli jednotlivce“